

Career Guidance: A Handbook for Policy Makers

Summary in Polish

Doradztwo zawodowe – podręcznik dla twórców polityki

Podsumowanie w języku polskim

Rośnie znaczenie dobrze zorganizowanych usług doradztwa zawodowego. Kraje OECD i Unia Europejska wdrażają strategie kształcenia ustawicznego, a także polityki mające promować poprawę możliwości i zdolności zatrudnienia ich obywateli. Pomyślnie wdrożenie takich strategii i polityk wymaga, aby obywatele posiadali umiejętności zarządzania własnym wykształceniem i zatrudnieniem oraz aby wszyscy oni mieli dostęp do wysokiej jakości informacji i doradztwa dotyczącego oświaty, kształcenia i zatrudnienia. Jednak usługi doradztwa zawodowego i cele polityki społecznej znacznie się różnią. Celem niniejszego podręcznika jest pomoc twórcom polityki w krajach OECD i Unii Europejskiej w opracowywaniu skutecznych polityk doradztwa zawodowego w zakresie edukacji, szkolenia i zatrudniania. Materiał ten został opracowany przez Komisję Europejską i OECD w odpowiedzi na nieustanne zmiany w politykach oświaty, kształcenia i zatrudniania. W Europie zmiany te wyrażają cele tzw. strategii lizbońskiej (z 2000 r.) mówiące o uczynieniu z Europy do roku 2010 obszaru mającego najbardziej konkurencyjną gospodarkę, społeczeństwo i gospodarkę oparte na wiedzy, a ponadto odznaczającego się spójnością społeczną. Podręcznik oparto na międzynarodowych przeglądach polityk dotyczących doradztwa zawodowego, podejmowanych przez OECD, Europejskie Centrum Kształcenia Zawodowego, Europejską Fundację Kształcenia i Bank Światowy. W sposób jasny i klarowny przedstawia on twórcom polityk dotyczących oświaty, szkolenia i zatrudnienia następujące tematy:

- stojące przed nimi wyzwania, związane z zapewnieniem, by usługi doradztwa zawodowego spełniały cele polityki społecznej;
- pytania, które muszą sobie zadać, podejmując te wyzwania;
- niektóre dostępne możliwości świadczenia usług doradztwa zawodowego w ramach długofalowego programu kształcenia i możliwości zatrudnienia;
- przykłady skutecznych reakcji, zapożyczone z krajów OECD i UE.

Podręcznik obejmuje cztery obszerne tematy polityczne: poprawę usług doradztwa zawodowego dla młodych ludzi, poprawę usług doradztwa zawodowego dla dorosłych, poprawę dostępu do doradztwa zawodowego i poprawę systemów wspierających doradztwo zawodowe.

Poprawa usług doradztwa zawodowego dla ludzi młodych

Dla poprawy usług doradztwa zawodowego dla ludzi młodych konieczne jest, aby twórcy polityk reagowali na wyzwania związane ze szkolnictwem obowiązkowym, szkolnictwem średnim i wyższym, a także szkolnictwem dla młodych ludzi z obszarów ryzyka. Wyzwanie stanowią różnice w dostępie do kształcenia, jak również poprawa charakteru, poziomu i jakości usług. W przypadku szkół najważniejszymi wyzwaniami są: zapewnienie wystarczających właściwych zasobów ludzkich i kapitałowych, zarówno w szkołach, jak i w społecznościach wokół tych szkół; zapewnienie, że zasoby te zostaną przeznaczone na doradztwo zawodowe; a także jak najlepsze wykorzystanie dostępnych zasobów. Różnice w dostępie są szczególnie wyraźne w szkołach podstawowych i w szkołach średnich o profilach zawodowych. Opcje polityki obejmują formalne zacieśnienie współpracy wszystkich interesariuszy, skupienie programów kształcenia zawodowego na nabywaniu przez uczniów umiejętności zarządzania karierą zawodową oraz poprawę mechanizmów rozliczania za wykonane zadania.

Znaczna liczba młodych ludzi opuszcza szkołę wcześniej, bez uzyskania kwalifikacji. Potrzebne im są programy społeczne, które pomogłyby w przejściu do świata osób pracujących, a jednocześnie ponownie zaangażowały ich w dalsze kształcenie się, a doradztwo zawodowe musi być elementem takich programów. Doradztwo zawodowe musi też stać się istotniejszą częścią składową realizowanych w szkołach programów mających na celu zapobieganie wczesnemu porzucaniu nauki.

Ogólnie rzecz biorąc, widoczny jest brak usług doradztwa zawodowego dla studentów szkół wyższych, mimo że studia wiążą się ze znacznymi kosztami, ponoszonymi zarówno przez samych studentów, jak i przez podatników. Należy poszerzyć zakres usług doradztwa zawodowego oferowanych w szkolnictwie wyższym. Należy wzmocnić dźwignie polityki mające zapewnić udostępnienie szerszego zakresu usług. Twórcy polityk mogą dokładnie określić cele usług doradztwa zawodowego w szkolnictwie wyższym i stworzyć wyraźniejsze powiązania uzgodnień dotyczących środków publicznych dla szkolnictwa wyższego z poziomem i jakością usług doradztwa zawodowego.

Poprawa usług doradztwa zawodowego dla dorosłych

Niejednorodny charakter populacji osób dorosłych stwarza rozmaite wyzwania dla twórców polityk, którzy starają się ulepszyć usługi doradztwa zawodowego. Oferta usług skierowana do dorosłych pracujących nie jest zbyt bogata; niewiele przedsiębiorstw uwzględnia potrzeby rozwoju kariery zawodowej swoich pracowników; oferta płatnych prywatnych usług jest bardzo ograniczona; pracodawcy i związki zawodowe wykazywały dotychczas ograniczone zainteresowanie świadczeniem usług doradztwa zawodowego, mimo że często z zasady uznają oni potrzeby kształcenia pracowników w celu poprawy konkurencyjności i równości. Pomimo tych problemów, nowa współpraca organizacji

pracodawców, instytucji oświatowo-szkoleniowych, państwowych agencji zatrudnienia i innych odpowiednich organizacji może doprowadzić do świadczenia usług doradztwa zawodowego dla pracowników w miejscu pracy, a usługi takie powinny stanowić nierozdzielalną część programów kształcenia dorosłych.

Doradztwo zawodowe jest uważane za kluczowy czynnik zapobiegający wzrostowi liczby bezrobotnych, zwłaszcza długoterminowych. W większości krajów czołową rolę odgrywają tu państwowe agencje zatrudnienia. Mimo to usługi doradztwa zawodowego w państwowych agencjach zatrudnienia nie są w pełni rozwinięte. Silne strategie współpracy pomiędzy państwowymi agencjami zatrudnienia a usługami doradztwa zawodowego na poziomie indywidualnym i poziomie wspólnot, a także pomiędzy instytucjami oświatowo-szkoleniowymi, może umożliwić osobom bezrobotnym znalezienie zatrudnienia i ponowne podjęcie nauki.

Starzenie się społeczeństw i problemy finansowania emerytur w wielu krajach będą wymagały zarówno przesunięcia wieku emerytalnego, jak i stworzenia bardziej elastycznych systemów przechodzenia na emeryturę. Obecnie twórcy polityk nieśpiesznie mobilizują usługi doradztwa zawodowego, tak aby wspierały one aktywne starzenie się. Przedstawiciele pracodawców i pracowników mogą propagować i podejmować inicjatywy dotyczące świadczenia usług w zakresie poradnictwa trzeciego wieku przy wykorzystaniu różnego typu partnerstw publiczno-prywatnych.

Poprawa dostępu do usług doradztwa zawodowego

Popyt na usługi doradztwa zawodowego jest większy niż podaż. Bardziej elastyczne metody świadczenia usług, w tym wykorzystanie technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych oraz telefonicznych centrów obsługi, mają wielki potencjał poszerzenia dostępu do tych usług. Jeśli wszyscy obywatele mają mieć dostęp do doradztwa zawodowego, często pojawia się potrzeba dotarcia z tymi usługami do grup ryzyka. Czynne angażowanie zagrożonych grup w opracowywanie, planowanie, wdrażanie i monitorowanie przeznaczonych dla nich polityk i usług doradztwa zawodowego znacznie poprawia opracowywanie usług odpowiadających ich potrzebom.

Poprawa jakości i przydatności materiałów informacyjnych o tematyce zawodowej w celu wspierania powszechnego dostępu stanowi nieustanne wyzwanie. Często widoczny jest brak współpracy między poszczególnymi ministerstwami i agencjami a samorządem krajowym i regionalnym w zakresie dostarczania informacji w zakresie rozwoju kariery zawodowej i udostępniania tych informacji. Materiały opracowane przez sektor prywatny nie podlegają żadnym ustalonym standardom. W celu opracowania spójnej polityki i strategii dostarczania obywatelom wysokiej jakości informacji dotyczących kariery zawodowej, niezbędnym punktem wyjścia jest przystąpienie do przygotowania na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym mapy informacji o tematyce zawodowej dostarczanych przez różne media (np. gazety i telewizję) wielu grupom docelowym (młodzieży, osobom pracującym, bezrobotnym).

Poprawa systemów wspierających doradztwo zawodowe

Istnieją znaczne różnice między jakością a rodzajami usług doradztwa zawodowego świadczonych obywatelom zarówno wewnątrz krajów, jak i poza granicami, co wynika z istotnych różnic w szkoleniu doradców zawodowych. Długość okresu ich wstępnego kształcenia wynosi od trzech tygodni do pięciu lat. Rządy niechętnie definiują program i proces wstępnego szkolenia doradców zawodowych i bardzo powoli realizują proces porównania programów kształcenia z efektami oczekiwanymi w zakresie polityki społecznej w dziedzinie kształcenia, szkolenia i zatrudnienia. Dla zapelnienia tej luki konieczne są silniejsze sygnały ze strony ministerstw.

W większości krajów przeprowadza się niewiele regularnych i systematycznych ocen jakości usług doradztwa zawodowego. Standardy świadczenia usług nie istnieją lub istnieją jedynie w niektórych sektorach. Tam, gdzie struktura jakości istnieje, jest ona na ogół dobrowolna, a nie obowiązkowa – i funkcjonuje na zasadzie wytycznych. Osoby korzystające z usług doradztwa zawodowego odgrywają kluczową rolę w opracowywaniu i ocenie usług.

Podstawa dowodowa wspierająca tworzenie polityk w zakresie świadczenia usług doradztwa zawodowego jest bardzo słaba. Obecnie niewiele rządów dysponuje gotowymi danymi niezbędnymi do przedstawienia ogólnego obrazu świadczenia usług doradztwa zawodowego lub skuteczności tego doradztwa w realizacji celów polityki społecznej. Niewiele ministerstw jest w stanie precyzyjnie określić kwotę środków publicznych wydatkowanych na usługi doradztwa zawodowego i sposoby ich wydatkowania. Brakuje informacji na temat prywatnych inwestycji i wydatków w tej dziedzinie. Współpraca stron zainteresowanych (np. użytkowników, administratorów, partnerów społecznych i doradców) na poziomie krajowym pomoże określić odpowiednie i przydatne rodzaje danych i procedury oceny danych źródłowych, procesów i danych wynikowych oraz rezultatów doradztwa zawodowego.

Cele doradztwa zawodowego w większości krajów znajdują słabe odzwierciedlenie w polityce oświatowej, szkoleniowej i polityce zatrudnienia. Nie jest to zaskakujące, biorąc pod uwagę nieodpowiednie podstawy oceny usług doradztwa zawodowego. Co więcej, świadczenie usług doradztwa zawodowego stanowi często zbiór różnych podsystemów w zakresie kształcenia, szkolenia, zatrudnienia, sektora prywatnego i publicznego, przy czym każdy ma swoją historię, podstawy i czynniki napędzające, a rzadziej spójny i zintegrowany zbiór ustaleń. Tworzenie krajowego forum ds. opracowania polityki i systemów doradztwa zawodowego uwzględniającego zarówno przedstawicieli rządu, jak i głównych stron zainteresowanych, np. pracodawców i związki zawodowe, a także główne organizacje świadczące takie usługi, jest ważnym działaniem, które może być podejmowane przez rządy w celu skoncentrowania uwagi na tej kwestii i opracowywania agend politycznych oraz wzmocnienia procesu tworzenia polityki.

Większość kosztów świadczenia usług doradztwa zawodowego ponoszą podatnicy. Rozwój pod względem zakresu, zasięgu i różnorodności świadczonych usług wymuszony perspektywą nieustającego kształcenia sygnalizuje nowe zapotrzebowanie na środki i zobowiązania ze strony rządów w dziedzinie, która nie cieszy się zbytnim zainteresowaniem inwestorów prywatnych i indywidualnych. Możliwe jest ograniczenie zapotrzebowania na środki publiczne, jeśli uda się pobudzić wzrost inwestycji prywatnych w tym obszarze.

© OECD 2004

Niniejsze podsumowanie nie jest oficjalnym tłumaczeniem materiałów OECD.

Kopiowanie niniejszego podsumowania jest dozwolone pod warunkiem zamieszczenia informacji o prawach autorskich OECD i tytułu oryginalnej publikacji.

Wielojęzyczne podsumowania są tłumaczeniami fragmentów dokumentów OECD, pierwotnie opublikowanych w językach angielskim i francuskim.

Są one dostępne bezpłatnie w internetowej księgarni OECD:
www.oecd.org/bookshop/

Dokładniejsze informacje można uzyskać, kontaktując się z Działem Praw Autorskich i Tłumaczeń w Dyrektoracie do Spraw Publicznych i Komunikacji:

rights@oecd.org

Faks: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
France

Zachęcamy do odwiedzania naszej strony internetowej: www.oecd.org/rights/

